

עירובין ע

משה שווערד

1. תוספות מסכת עירובין דף ע עמוד א

בעא מיניה אביי מרבה כו' - לא שמיע ליה ברייתא דלעיל דסוף פ"ב (דף כו:): כשהוא מבטל רשותו אין צריך לבטל לכל אחד ומשמע התם דפלוגתא היא דר"א ורבנן וההוא ברייתא כר"א ואין לומר דלרבנן מיבעיא ליה ופשט ליה דצריך לבטל דאם כן מאי פריך מברייתא דבסמוך.

2. מהרש"א חידושי הלכות מסכת עירובין דף ע עמוד א

תוס' בד"ה בעא מיניה כו' לא שמיע ליה ברייתא כו' וההיא ברייתא כר"א כו' עכ"ל הך ברייתא אפשר דשמיע ליה ואפ"ה קמבעיא ליה דה"נ בשמעתין ידע הך ברייתא דמותיב מינה אביי לרבה ואפ"ה קמבעיא ליה אלא דר"ל דלא שמיע ליה דהך ברייתא כר"א כדמסיק התם ודו"ק:

3. יד בנימין

דף ע' בגמ' כשהוא מבטל רשות צריך לבטל לכא"א או א"ס, פי' או א"ס אלא כיון שביטל לאחד הוא כמבטל לכולהו (ועי' לעיל סוף"צ דף כ"ו:), ומסיק דצריך לבטל לכא"א והכי קי"ל, והנה הא דצריך לבטל לכא"א אי קאי שיאמר רשותי מבטלת לכולכם או בעי' שיבטל ממש לכא"א מחלוקת הראשונים הוא והוצא צ' הדיעות צשו"ע סי' ש"פ סעי' א'.

4. רמב"ם יד החזקה הלכות עירובין פרק ב

(ב) המבטל רשותו סתם רשות חצרו ביטל רשות ביתו לא ביטל והמבטל רשותו לבני חצר צריך לבטל לכל אחד ואחד בפירושו ואומר רשותי מבוטלת לך ולך ולך והירוש מבטל רשות אף על פי שמת מורישו בשבת שהירוש קם תחת מורישו לכל דבר וביטול רשות בשבת מותר לכתחלה:

5. שו"ע אורח חיים - סימן שפ

(א) א' מבני החצר ששכח ולא עירב עם האחרים, אוסר עליהם. מה תקנתם, יבטל להם רשותו, שיאמר: רשותי מבוטלת לכם או קנויה לכם. ואין צריך לקנות בקנין סודר. ויכול לבטל אף משתחשך. ואם דר עם ארבעה או חמשה, צריך לבטל לכל א' וא', שיאמר: רשותי מבוטלת לך ולך. וי"א שדי שיאמר: רשותי מבוטלת לכולכם. אם ביטל רשותו סתם, לא ביטל אלא רשותו שיש לו בחצר, הילכך הם מותרים להוציא מבתיהם לחצר וגם הוא, שהוא אורח בעלמא, אבל אסורין להוציא מביתו לחצר, וגם הוא. וי"א שצריך לנעול ביתו, כדי שלא יבא להוציא באיסור, ולא יפתחנו אלא כשרוצה לצאת ולבא, וינעלנו מיד אחר צאתו ובואו:

6. משנה ברורה סימן שפ

(ה) וי"א שדי שיאמר וכו' - משמע דלדעה ראשונה לא מהני כשאמר לכולכם והטעם כתב הט"ז משום דבעלמא רובו ככולו וע"כ אי אמר לכולכם אפשר דכונתו רק על הרוב מהם ומה שכתב המחבר בריש הסעיף רשותי מבוטלת לכם התם מיירי שהיו רק שנים ולדינא מסיק הא"ר דהעיקר כה"א דמהני גם כשאמר לכולכם [ו] וכ"ז כשעומד נגד כולם ואמר להם [ז] לשון זה:

7. שער הציון סימן שפ

(ז) אבל כשהוא אומר לכם, והיו יותר משנים, משמע דלא מהני אף לדעה זו. ועיין פרישה:

שם בגמ', הב"ע דהוה ומית וכו', יעוי' בחזו"א
 קי' כ"ד ס"ק א' שכי' להעיר לדעת
 הרשב"א והריטב"א ז"ל בסוגיין (להלן) דמי שלא
 עירב ומת אפי' אין היורש דר באותה חצר
 אסור בלא ביטול משום דהוי נאסר למקצת שבת
 דאסור לכל השבת, א"כ מאי יועיל כאן מאי
 דמית הא אכתי נאסר למקצת שבת הי' כיון
 שבכניסת השבת הי' חי וא' מהן שלא עירב
 אסר על כולן ונאסר לכל השבת, וביטול לא שייך
 עכשיו כיון שמת א"א לבטלו להמת וגם המת
 לא שייך שיבטל להם ומוכיח מזה מרן ז"ל
 דעכ"ל דמיירי שמת מצעו"י, ואולם בריטב"א

9. תוספות רי"ד מסכת עירובין דף ע עמוד א

ורבה הב"ע דהוה ומית פי' דהוה כשיבטל והדר מית שאע"פ שבשעת ביטולו לא הועילו כיון דמית מועיל
 דאי אמרת דמית והדר ביטל פשיטא ואי לא דדייקא הא ברייתא כרבנן דקתני לשנים שעירבו כדאמר' לקמן לא הוה
 מידחק רבה לכולי האי אלא הוה מתרץ ליה הא מני ר"א היא כדאמרן לעיל בשלהי עושין פסין כמאן אזל הא דתניא חמשה
 ששרויין בחצר ושכח אחד מהן ולא עירב כשהוא מבטל רשותו א"צ לבטל לכ"א ואחד כמאן כר"א: [מהדו"ל]

10. תוספות מסכת עירובין דף ע עמוד א

יורש מהו שיבטל - בשלא עירב האב מיירי כדפי' בקונט' דאם עירב הא תני לקמן (עמוד ב') א' מבני חצר
 שמת והניח רשותו לאחד מן השוק משחשיכה אינו אוסר ואיירי כגון שבא היורש לדור שם בשבת דאם
 לא כן לא בעי ביטול דהוי כמו בית התבן ובית הבקר דלא אסר כדאמר רבי יהודה לקמן בפירקין (עב:): דאינו
 אוסר אלא מקום דירה ור"ש דפסיק פרק מי שהוציאווהו (לעיל מז.) כוותיה קאמר דאפילו הלך לשבות אצל בתו
 באותה העיר אינו אוסר ומיהו אם היה היורש דר באותה חצר שמא היה אוסר להם בית אביו כשירש בשבת
 אע"פ שלא בא לדור שם אפילו עירב עם חבריו בערב שבת אפילו הכי בעי ביטול ולא מהני עירובן לגבי אותה
 חצר שירש...

דהוי כמו בית התבן וכו' עכ"ל. נ"צ (ואולם
 דעת הרשב"א והריטב"א ז"ל דאפי' לא בא
 היורש לדור שם נמי אוסר לפי שכבר נאסר
 למקצת שבת וכל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל
 השבת חוץ מביטול רשות, וכיון שכן א"א בלא
 ביטול עיי"ש באורן. וואמנם התוס' י"ל דיסקרו
 כמש"כ במשנ"צ קי' שע"א ס"ק ו' דהכא כיון
 שמת ונאסר הבית בלא דיורין לא חשיבא לאיסור,

בתוד"ה יורש מהו שיבטל כו' ואיירי כגון שבת
 היורש לדור שם דאל"כ לא בעי ביטול

12. רבנו פרץ על עירובין דף ע/א

יורש מהו שיבטל. ומיירי שמת אביו בשבת מדקאמר דלא מצי לערובי דאי מת מע"ש א"כ הי' היורש יכול לערב שהרי הרשות היה שלו מע"ש אלא ודאי מיירי שמת בשבת. וא"ת כיון שמת בשבת אמאי אסר היורש הא אמר בסמוך בברייתא אחד מבני חצר שמת והניח רשותו לאחד מן השוק פי' שהיה יורשו משחשיכה אינו אוסר פי' שמת המוריש משחשיכה אין היורש אוסר על בני החצר אפי' בא לדור שם בשבת דומיא דרישא דמבעוד יום אוסר ואוקימנא לה לקמן בהכי, ויש לומר דלקמן מיירי שאותו שמת מבני חצר עירב עם בני חצירו וכיון שמת משחשיכה נמצא שקנה עירוב כשקידש היום וכיון שהותרה מקצת שבת הותרה לכל השבת ואין היורש יכול לאסור אבל הכא בבעיין מיירי שלא עירב אביו ולא הותרה מקצת שבת ולכך כשמת בשבת אסר, וא"ת היכי דמי אי היורש דר באותו חצר פשיטא דמצי מבטל דלא גרע משכירו ולקיטו ושפיר מצי לערובי מאיתמול ואם אינו דר באותו חצר למה לי' ביטול הא כי ליתיה לא אסר, מיהו י"ל דלא אשכחנא שכירו ולקיטו שיועיל רק גבי גוי, אבל מ"מ קשה מחמש ששבתו בטרקלין דאחד מוליך עירוב ע"י כולם, ומיהו יש לדחות דשאני התם שכולן עיקר זה כזה ואיירי שהיה דר שם מע"ש כדפי, ועוד יש לומר דמיירי שלא היה דר שם בע"ש אבל בא לדור שם בשבת לאחר שמת אביו בשבת ומיירי כגון שלא עירב אביו כדפי'ל:

13. מגדים חדשים

יורש כרעיה דאבוה הוא. המאמר השגור נפי
העולם "נרא כרעיה דאבוה", לא נמצא
נחו"ל בלשון זה. ויש שהעירו מקורו ממ"ש כ"ן
יורש כרעיה דאבוה. וע"ע רש"י כתובות (נב א)
ד"ה כצעל חוב, ותוס' יצמות (ג' א) ד"ה מקמי.

14. ריטב"א על מסכת עירובין דף ע/א

או דלמא יורש כרעא דאבוה הוא. פי' לאו דוקא משום דהוי יורש ממש דחשבי' ליה [יורש] בכל דוכתא דהא לקמן אקשי' למ"ד מבטלין מההיא דגר שמת ובא אחר והחזיק בנכסיו אלא כל שעמד ברשותו וזכה בביתו אמרי' שהוא כיוורש וקם בחריקיה ...

15. רמב"ם יד החזקה הלכות עירובין פרק ב

(ב) המבטל רשותו סתם רשותו חצרו ביטל רשותו ביתו לא ביטל והמבטל רשותו לבני חצר צריך לבטל לכל אחד ואחד בפירושו ואומר רשותי מבטלת לך ולך ולך והיורש מבטל רשות אף על פי שמת מורישו בשבת שהיורש קם תחת מורישו לכל דבר וביטול רשות בשבת מותר לכתחלה:

16. ח' הרא"ם הרוויץ

דף ע ע"ב גט' או דלמא יורש כרעא דאבוה הוא. נ"ל דאי לא אמרי' יורש כרעא דאבוה. ע"כ נ"ל דנמיתה לא פקעה איכור רשותו כלל. דאי כותר אין יחזור ויאסר בשבת. אבל אי יורש כרעיס דאבוה כוי נכא נע"כ בשבת: שם וקחני תון ממבטל רשות איכו אין אבל מיתה לא. ומחילא מוכח דיוורש ממי לא ומשי' תון מתורת ניקול דמיתה ממי בכלל:

17. דף על הדף עירובין דף ע עמוד ב

בגמ': יורש כרעיה דאבוה הוא וכו'.

כשאדם אפי' אינו צדיק כל כך, אבל אם משאיר אחריו בנים בעוה"ז, אשר ממשיכים בדרך ה' ועושים צדקה ומשפט, יראי שמים ויראי חטא, עוסקים בתורה ובמצוות, אזי הם גורמים לאביהם, גם אם הוא כבר בעולם

העליון, להחשב הלאה כהולך, וכאילו מקיים הלאה מצוות ומעשים טובים, כי בזכותו - הם נמצאים בעולם ומקיימים מצוות, ונוקף הדבר לזכותו.

ולכן שגור הפתגם בפי העולם: ברא כרעא דאבוה (ומקורו בגמ' ערובין ע' ע"ב ע"ש). ומדוע נקטו כרעא ולא התייחסו אחר אבר אחר יותר חשוב שיש לאבא, אלא הפירוש האמיתי הוא כנ"ל. שע"י בן הנוהג כשורה וכיאות, כאילו האבא הולך, הבן כאילו עושה רגליים לאביו שיהי' בבחינת הולך גם אחרי פטירתו להתעלות עילוי אחר עילוי, ואינו נחשב כלל כמת שאין אצלו שוב התעלות והתקדמות בקיום התורה והמצוות ודו"ק. (הגאון ראובן אלבו שליט"א בספר תהלה לדוד ע"ש הגר"ד סויסה זצ"ל ע' עא)

18. ספר חסידים - סימן רלב

כי הנה מעשה ברב סעדיה בן יוסף החכם, באחד שהלך למדינת הים עם עבדו, והולך עמו ממון גדול, ואשתו היתה מעוברת, לימים מת האדון והניח כל הממון, והלך העבד והחזיק בנכסיו, ויאמר העבד אני בנו. כשגדל הבן שהולידה, שמע שמת אביו, הלך לתבוע נכסיו שהחזיק בהם העבד ונתחתן בגדולי הדור, והיה ירא הבן לפתוח פיו פן יהרגוהו, ונתאכסן בבית רב סעדיה והניח לפניו לאכול, ולא אכל, עד ששם לפניו אלו הדברים, נתן לו עצה לדבר אל המלך, וכן עשה. שלח המלך אחר רב סעדיה לדון דין זה, וצוה רב סעדיה להקזי דם זה בספל אחד, ודם זה בספל אחר, ולקח עצם של אבי הבן, והניח בספל העבד, ולא נבלע הדם, ולקח העצם ושם אותו בספל הבן, ונבלע הדם בעצם, כי הוא גוף אחד, ולקח רב סעדי' הממון ונתנו לבנו שבא. הרי ראוי לבן שיתעצב ביום מיתת אביו, וכן אמר איוב (שם ג י) כי לא סגר דלתי בטני, ולא אמר בטן אמי, שהכל כגוף אחד, וכתוב (שם ג א) ויקלל את יומו, וירמיה כן עשה, שלעולם לשנה הבאה באותו יום לא היה שמח, לכך יש להתענות ביום שמת אביו.

19. חידושי הר"ן מסכת עירובין דף ע עמוד ב

כל שהותר למקצת שבת הותר לשבת כולו כגון עירב דרך הפתח ונסתם הפתח. כתב הראב"ד ז"ל אני תמה, כי היה לו לפרש כל שהותר למקצת שבת כגון שעירב עם בני החצר ומת בשבת והניח את ביתו לאחד מן השוק. דאע"פ שאותו לא עירב עמהם מותרים בחצר הואיל וכבר מותרין, דהכי אמרי' לקמן בברייתא. ולדידי לא קשיא, דההוא גונא ודאי פשיטא דשרי, ולא שייך למתני ביה כל שהותר למקצת שבת הותר לשבת כולה, כיון שרשות זה כבר נתערב אין היורש זוכה בחצר אלא באותו ענין שהיה בה מורישו, ולקמן דתניא בברייתא אגב גוני אחריני דאית בהו רבותא תנייה כמו שנפרש בסמוך בס"ד, אבל במבוי שניטלו קורותיו ולחיייו ובעירב דרך הפתח ונסתם הפתח נמי אשמעינן רבותא כיון דבהאי גונא לא חזי לשתוף ועירוב.

20. רש"י מסכת עירובין דף ע עמוד ב

עירב דרך הפתח - שתי חצירות ופתח אחד ביניהם, ועירבו על ידי אותו פתח, ובשבת נפלה כנגדו מפולת, ונסתם - מותרים להשתמש מזו לזו על ידי זריקה ודרך חורין קטנים, דאף על גב דאין עירוב בין שתי חצירות בלא פתח, כדתנן (לקמן/עירובין/עו, א) בחלון שבין שתי חצירות הכא - שבת הואיל והותרה הותרה

21. רמב"ם יד החזקה הלכות עירובין פרק ג

(כה) שתי חצרות שעירבו עירוב אחד דרך הפתח שביניהן או דרך החלון ונסתם הפתח או החלון בשבת כל אחת ואחת מותרת לעצמה הואיל והותרה מקצת שבת הותרה כולה וכן שתי חצירות שעירבה זו לעצמה וזו לעצמה ונפל הכותל שביניהן בשבת אלו מותרים לעצמן ומוציאין מבתיהן ומטלטלין עד עיקר המחיצה ואלו מטלטלין כן עד עיקר המחיצה הואיל והותרה מקצת שבת הותרה כולה ואף על פי שנתוספו הדיוורין שהדיוורין הבאין בשבת אינן אוסרין נפתח החלון ונעשה הפתח בשגגה או שעשו גוים לדעתן חזרו להתירן וכן שתי ספינות שהיו קשורות זו בזו ועירבו ונפסקו אסור לטלטל מזו לזו ואפילו היו מוקפות מחיצה חזרו ונקשרו בשוגג חזרו להתירן. [השגת הראב"ד - כל אחת ואחת מותרת לעצמה הואיל והותרה מקצת שבת א"א זה שבוש דלעצמה לא צריכא למימר אלא אפילו מזו לזו כמו שהיו קודם סתימה]:

22. דף על הדף עירובין דף ע עמוד ב

בגמ': כל שמותר למקצת שבת הותר לכל השבת, וכל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת, חוץ ממבטל רשות.

כתב הרא"ש (פרק ו' סי' ט"ז) מאימתי נותנים רשות, ב"ש אומרים מבעוד יום, וב"ה אומרים משתחשך, ומי שנתן רשות והוציא בין בשוגג בין במזיד אוסר דברי ר"מ רבי יהודה אומר במזיד אוסר בשוגג אין אוסר, וכתב בהגהות אשר"י הלכה כר"י. וכן פסק בשו"ע (ריש סי' שפ"א) וז"ל: המבטל רשותו והוציא אח"כ מביתו לחצר, בשוגג אינו נאסר, במזיד אוסר, שהרי חוזר מביטלו שביטל. והקשה הט"ז, מאי שנא מסי' שע"א ס"ב בישראל בן חצר זו שהלך לשבות בחצר אחרת ואין דעתו לחזור בשבת ואח"כ נמלך בשבת וחזר אינו אוסר, דאמרינן כיון דהותרה שבת הותרה, ולמה לא נימא ג"כ הכי באם חזר וביטל בשבת דלא יוכל לחזור ולאסור כיון שכבר הותר בכניסת השבת, ומתרץ הט"ז דשאני התם דההיתר תלוי בכניסת השבת דהא צריך להסיע מדעתו בכניסת השבת שלא יהי' שבת זו בבית זה, ע"כ תלוי ההיתר בכניסת שבת לחוד, משא"כ כאן יכול לבטל רשות אפי' משחשיכה כמ"ש בס"י ש"פ, ע"כ צריך להיות ההיתר כל השבת דוקא כנ"ל.

וכתב עליו הקרבן נתנאל (ברא"ש שם אות ל') ואישתמיטתיה ברייתא ערוכה (דף ע ע"א) זה הכלל כל שהותר למקצת שבת הותר לכל השבת וכל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת חוץ ממבטל רשות, וקאי נמי ארישא דלא אמרינן כיון שהותרה הותרה במבטל רשות דכשם שאין שייך בו למימר כיון שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת אף הותרה הותרה לא שייך.

וכתב החזו"א (בסי' פ"ח סעי' ה') שהט"ז והק"נ חילקו דביטול שאני כיון דמבטלים בשבת אוסרין בשבת, ובק"נ פירש דזהו דתניא חוץ מביטול רשות, והקשה והרי לחי וקורה הנעשים בשבת מתירים, ואפ"ה ניטל קורתו בשבת מותר משום הותר למקצת שבת, וכן לא עירב ומת בשבת מותר, ומ"מ עירב ומת ובא יורש בשבת מותר משום שהותר למקצת שבת.

וכתב החזו"א: אבל עיקר שאלתם הוא שאלת הראשונים, הרא"ש (בפרק ח' סי' ו') מביא, ר"ש אומר אף המניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר שכבר הסיע מלבו, אמר רב הלכה כר"ש. ואם חזר לביתו בשבת י"א שאוסר ומביאין ראי' ממבטל רשות שאם חזר והוציא אוסר, ולי נראה כיון דר"ש לא שרי אלא משום דמסיע מלבו ובודאי לא יחזור ה"ל שבת שהותר ושוב לא תאסר, ולא דמי למבטל רשות כיון שחזר והחזיק הוא במבוי קודם שהחזיקו בני המבוי בודאי לא הסיע מלבו, וכן מצאתי בשם הראב"ד ע"כ.

23. ערוך השולחן אורח חיים סימן שפ

סעיף א

אנשי חצר ששכח אחד מהם ליתן חלק בעירוב או שבמזיד לא רצה ליתן חלק בעירוב וכל בני החצר עירבו ה"ז אוסר עליהן ואסור לכולן להוציא מבתיהן לחצר או מחצר לבתיהן ומה תקנתן תקנו חכמים שמבטל להם רשותו ודיו שאומר רשותי מבוטלת לכם או רשותי קנויה לכם וא"צ קניין סודר ומותר לבטל בשבת דאין זה כמכירה אלא סילוק רשות בעלמא ואם יש הרבה בני החצר צריך לבטל לכל אחד ואחד:

סעיף ב

וז"ל הרמב"ם ריש פ"ב צריך לבטל לכל אחד ואחד בפירוש ואומר רשותי מבוטל לך ולך עכ"ל והטור כתב שיאמר רשותי מבוטלת לך ולך או יאמר לכולכם בכלל עכ"ל ויש רוצים לומר דלהרמב"ם לא מהני כולכם דאולי כונתו רק על הרוב דרובו ככולו ולא על כולם [ט"ז סק"א] ואין זה אלא דברי תימה שהרי אפילו בגט אשה הלשון כולכם כולל כולם [ספ"ו דגיטין ע"ש] ובודאי גם הרמב"ם סובר כן אלא דאין דרכו לבאר הרבה ועל שבלשון הגמ' [ס"ט:]: רשותי קנויה לך רשותי מבוטלת לך ואומר שם [ע.]. שצריך לבטל לכל אחד ואחד כתב הלשון כן לך ולך והוא שומר לשון הש"ס כידוע וכשם שנאמר דכונת הש"ס אינו דוקא לכל אחד בפרטיות

כמו כן נאמר בלשון הרמב"ם וכן עיקר לדינא וכן פסקו גדולי אחרונים [א"ר ות"ש ויש טעות הדפוס בהא"ר] ואם לא ביטל לכולם אינו מועיל ואע"ג דלאותם שביטל הא כבר עירבו ונמצא דגם רשות זה נכלל בעירוב דאינו כן שהרי בשעת העירוב לא נכלל זה הרשות:

סעיף ג

ויש להסתפק אם מועיל מה שיבטל אח"כ רק לאותם שלא ביטל מקודם או אפשר כיון דלא עשה כתקון חכמים אין ביטול לחצאין וצריך עתה לבטל לכולם גם לאותם שביטל מקודם ונראה שאינו מועיל דממהנפשך כיון שנתן מתחלה לאלו איך יכול ליתן לאלו ובע"כ אתה צ"ל שחזור בו מביטולו מפני שביכולתו לחזור בו כמו שיתבאר א"כ ממ"נ אין ביטול הקודם מתקיים שהרי חזר בו ולכן צריך דוקא לבטל לכולם ביחד:

סעיף ד

עוד נ"ל דהביטול צריך להיות דוקא בפניהם דבשלמא כל הקניינים יכול לזכות בקנין ע"י אחר שלא בפניהם דזכין לאדם שלא בפניו אבל בכאן הוי דברים בעלמא רק שתקנו חכמים שיועיל והרי לא תקנו רק בפניהם כמבואר מלשון רשותי מבוטלת לך ואם ירצה להקנות להם בקניין מי יימר דמותר לעשות קניין בשבת ובודאי אסור אך מבעוד יום כשאין רצונו לערב או אין ביכולתו לערב נראה שיכול לזכות רשותו להם בקניין ע"י אחר דכן מבואר מלשון הטור וש"ע שכתבו שיכול לבטל אף משתחשך משמע דכ"ש מבעוד יום ואע"ג דתנן [ס"ט]: מאימתי נותנין רשות בית שמאי אומרים מבעוד יום ובית הלל אומרים משחשיכה ולא אמרו אף משחשיכה וטעם גדול יש בדבר לאסור הביטול מבעוד יום דלמה לו ביטול והרי יכול לערב מ"מ פסיקא להו לרבותינו דכונת בית הלל הוא אף משחשיכה וכ"ש מבעוד יום [וכן מבואר מפ"י הר"ר"י והרע"ב וכן משמע להדיא בירושלמי ע"ש ומרש"י ע'. ד"ה לא משמע דע"י שליח מהני ביטול ע"ש]:

סעיף ה

כתב הטור דאם אינו רוצה לבטל להם רשותו אלא להשכירו מועיל כמו ביטול עכ"ל וזהו דעת הרא"ש [בפ' הדר סי"ג] שהביא בשם הר"ם דבישראל הוי דוקא ביטול ולא שכירות וחולק עליו דבישראל מהני נמי שכירות אבל במרדכי שם פסק דשכירות לא מהני בישראל וכן מבואר מדברי הרמב"ם ספ"ב שכתב לגבי צדוקי דאין שוכרין ממנו לפי שאינו כנכרי ע"ש הרי מבואר דלא מהני שכירות בישראל וכן מבואר מלשון רש"י במשנה דהדר [ב"י] וי"ל בטעמם דהא השכירות שהתירו חכמים בנכרי שכירות רעועה היא כמ"ש בס"פ ויהיתה התקנה רק בנכרי שא"א בביטול ושיעשה שכירות גמורה ודאי דאסור בשבת משום מקח וממכר אבל לעשות שכירות גמורה בערב שבת נראה דהכל מודים דמותר [מג"א סק"ו ועט"ז סק"ב] ובירושלמי [הדר פ"ו ה"ג] מבואר כדעת האוסרין שאומר שם הלכה ישראל מבטל והנכרי משכיר ע"ש ורבינו הב"י בסעיף ג' הביא שני דיעות בזה ונראה דרוב דיעות הוה לאיסור וכן דעת הירושלמי מיהו בשכירות גמורה בערב שבת אין ראייה מהירושלמי לאיסור דלא מיירי בזה [ואין לשאול דא"כ ר"ג במשנה דהדר שטרח עם הצדוקי היה לו לשכור ממנו בערב שבת בשכירות גמורה ד"ל דהצדוקי לא רצה בזה וכן צ"ל לדעת הרא"ש והטור ודו"ק] [מרש"י ס"ט. משמע כרא"ש]:

סעיף ו

בביטול רשות אם ירצה לבטל רק חלקו שבחצירו ולא ביתו יכול לעשות כן ואם ירצה יכול לבטל גם ביתו והמבטל סתם שאומר רשותי מבוטלת לך לא ביטל רק רשות חצרו ולא רשות ביתו והטעם דהא עיקר ההכרח להם בחצר וכיצד הוא הדין כשביטל אם ביטל להם רק חלקו בחצר או בסתמא דהוי כמפורש רק חלקו בחצר הם מותרים להוציא מבתיהם לחצר וגם הוא מותר שאינו אלא כאורח בעלמא כיון שאין לו רשות בחצר אבל מביתו לחצר ומביתו לביתם אסור גם הוא גם הם ולפיכך י"א שצריך לנעול ביתו כדי שלא יבא להוציא באיסור דמתוך ההרגל ישכח ויוציא ולא יפתחנו אלא כשרוצה לצאת ולבא וינעלנו מיד אחר צאתו ובואו ואע"ג דבחצר שאינה מעורבת לא הצרכנו לנעילת בית זהו מפני שכולם אסורים אבל כאן שכולם מותרים לטלטל מביתם לחצר חיישינן שמתוך ההרגל יוציא גם הוא לפיכך הצרכנוהו נעילה להיכר שיזכור שאסור להוציא מביתו לחצר ואם ביטל להם גם רשות ביתו מותרין לטלטל גם מביתו לחצר ולבתים וגם הוא מותר דנחשב כאורח אך אינו מותר אלא לאחר שהחזיקו הם בחצר כמו שיתבאר בס"י הבא [ואין לשאול כשביטל רק חצרו למה יהא אסור לטלטל מביתו לחצר כיון שהוא כאורח ד"ל כיון שלא ביטל רשות ביתו לא הוי כאורח לגבי ביתו]:

סעיף ז

כשם שהיחיד שלא עירב יכול לבטל רשותו להרבים שלא עירבו כמו כן יכולים אלו הרבים לבטל רשותם אצלו כשיש הכרח לזה שהוא מוכרח להוציא מן הבית לחצר והכי תניא בתוספתא [פ"ה הל' י"א] אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב עליו לבטל רשות אם היה בית האבל או בית המשתה ורצו לבטל רשותם הרשות בידם [כצ"ל] ואע"ג דגם כשהוא יבטל רשות חצרו וביתו יהיה יכול לטלטל מביתו כמו שנתבאר י"ל שקשה עליו לבטל רשות ביתו שלא ירבה עליו נכנסין ויוצאין [ומקודם זה איתא שם בתוספתא מצוה על אדם לבטל רשות אם היה אדם גדול הרשות בידו עכ"ל כלומר דאם הוא אדם גדול ולא נאה לפניו לבטל להם רשותו יבטלו הם לו ואע"ג דבגמ' ס"ח. איתא דרבא ביטל רשותו י"ל דשם היה הכרח מפני תינוק שהוצרך לחמין למילה כמבואר שם]:

סעיף ח

אך יש הפרש בין ביטול יחיד לרבים ובין ביטול רבים ליחיד דבביטול יחיד לרבים אמרנו שגם היחיד מותר לטלטל מפני שנעשה כאורח לגבייהו אבל רבים ליחיד אינו כן שאין רבים נעשים אורחים אצל יחיד והטעם מפני שהרי הכל יודעים שאינם אורחים ורק ביחיד לגבי רבים לא מינכרא מילתא אבל רבים אצל יחיד ואפילו יחיד אצל יחיד כגון שלא היו רק שנים בחצר ולא עירבו כשמבטל אחד לחבירו את הרשות לא נעשה כאורח אצלו ולפיכך אם בני החצר שעירבו מבטלין את רשותם להאחד שלא עירב הוא מותר להוציא מביתו לחצר ולא מביתהם אם לא ביטלו לו גם רשות ביתם ואם ביטלו יכול להוציא גם מביתהם לחצר אבל הם אסורים אף מביתו לחצר ולא אמרינן שיהיו כאורחים לפי שרבים לא נעשו כאורחין אצל יחיד ואפילו ביטלו רשות ביתם אסורים לטלטל אף מביתו לחצר ואפילו החזיק הוא תחלה בהחצר אינו מועיל וה"ה אם היו שנים לבד וביטל אחד מהם לחבירו המבטל אסור אף בשל חבירו וחבירו מותר אף בשל עצמו וכן בביתו של חבירו אם ביטל לו גם רשות ביתו והכל מטעם שנתבאר דיחיד אצל יחיד לא נעשה כאורח:

סעיף ט

פשוט הדבר דכשם שבאחד שלא עירב מועיל ביטול רשות כמו כן שנים או יותר שלא עירבו יכולים לבטל רשותם והיינו שכל אחד מאותם שלא עירבו יבטל רשותו לכל אחד מבני החצר שעירבו וכן יכולים כולם לבטל אף לאחד שלא עירב אם יש צורך בזה אבל לא יבטלו לשנים שלא עירבו שזהו ללא תועלת שהרי הם אוסרים זה על זה כיון שלא עירבו והוי כשנים הדרים בחצר ולא עירבו שאוסרים זה על זה ואפילו אמר לאחד אני מבטל לך על מנת שתחזור ותבטל לחבירך ג"כ אינו מועיל ולא אמרינן שעשאו שליח להקנות [רש"י ע'. ד"ה לא] דכיון דבעת שהקנה לו לא היה מותר לטלטל אינו יכול להקנות לחבירו [שם] אלא צריכים לבטל רק לאחד מאותם שלא עירבו וכשם שאמרנו שרבים אצל יחיד אינם נעשים אורחים כמו כן רבים אצל רבים ולפיכך רבים שלא עירבו שביטלו רשותם לרבים שעירבו אין המבטלין רשאין להוציא לחצר אף מבתי המערכים שביטלו להן רשותן ככל הדינים שנתבארו ונראה לי דשנים נעשים אורחים אצל יותר משנים אבל ג' הוי רבים וכן נ"ל דיחיד שאמרנו שנעשה אורח אצל רבים אפילו אינו יחיד בביתו שיש לו משפחה רבה מ"מ מקרי יחיד ולהיפך רבים שאמרנו שאינם נעשים אורחים אפילו הם יחידים דאזלינן בתר הבתים: